

TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (TURANusbb)

TURAN International Journal of Social Sciences and Humanities

Yıl: 2021/Güz, Sayı: 1

1453-1650 Yılları Arasında Anadolu'daki Yer Adları*

Tuncer GÜLENSOY**

Öz

1071'den sonraki yıllarda Anadolu'nun hemen her yöresine yerleşen Türkler, bu coğrafyaya ya Asya'da iken oturdukları yerlerin ya da yaşadıkları coğrafyada tanıdıkları (*yer, dağ, ova, yaylak, dere, çay, ırmak, nehir, göl gibi*) yerlerin adlarını vermişlerdir. Anadolu'nun çeşitli yörelerine yerleşen Oğuz boylarının yerleştikleri coğrafyada bıraktıkları yer adları üzerine Türkiye'de değerli çalışmalar hazırlanmıştır. Makalede Yusuf Halaçoğlu'nun Anadolu'daki Oğuz ve öteki Türk boylarının yerleşmeleri ve bu geniş coğrafyada bıraktıkları yer adları üzerine hazırladığı "Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)" adlı eserde yer alan Anadolu'yu yurt tutmuş Türk boylarının, 1453-1650 (İstanbul'un fethinden 1650 yılına kadar) Osmanlı topraklarındaki yer adlarının çeşitliliği listelenerek ortaya konulmuştur. Yer adlarının alfabetik olarak gösterildiği bu listede aynı zamanda bu isimlerin kökenleri gösterilmeye çalışılmıştır. Alfabetik listeden sonra yer adları üzerinde tematik bir tasnif hazırlanarak Kişi Adları; Boy, Soy, Oymak, Cemaat Adları; Hayvan Adları; Bitki Adları; Renk Adları ve Sayı Adları ile kurulmuş olanlar şeklinde belirlenen başlıklar altında incelenmiştir. Bu çalışma ile Türk dili ve Türk tarihi alanlarında çalışan Türkologların, Türk Onomastiği (*kişi, yer, su/nehir/göl, dağ, ova, şehir adları*) üzerine dikkatlerinin çekilmesi ve çalışmaları yönlendirmeleri amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Onomastik, Türk yer adları, Oğuz boyları, Türk dili, Türk tarihi.

Türklerin Anadolu'ya girişleri 1071 Malazgirt Zaferinden çok öncelere uzanır. Hun Türkleri Kafkaslardan geçerek, Şam'a kadar gelmişler; daha sonra Kınık adlı Oğuz boyu, 1041 yılında, Anadolu'nun doğusundan Suriye'nin kuzey batısında Bayır-Bucak ve Lazkiye (Hama-Humus) yöresinde yurt tutmuşlardır. 1071'den sonraki yıllarda Anadolu'nun hemen her yöresine yerleşen Türkler, bu coğrafyaya ya Asya'da iken oturdukları yerlerin ya da yaşadıkları coğrafyada tanıdıkları (*yer, dağ, ova, yaylak, dere, çay, ırmak, nehir, göl gibi*) yerlerin adlarını vermişlerdir.

Anadolu'nun fethi ve Türkleşmesi üzerine Ahmet Refik, Faruk Sümer, Ali Sevim, Mehmet Altay Köymen, Bahattin Ögel, İbrahim Kafesoğlu, Halil İnalçık, Mustafa Akdağ, Cengiz Orhonlu, Ömer Lütfi Barkan, Tayyip Gökbilgin, Münir Aktepe, Nejat Göyünç, Neşet Çağatay gibi tarihçiler eserler yazmışlar; Yusuf Halaçoğlu, Refet Yinanç, Reşat Genç, Kâzım

* Geliş tarihi: 24.10.2021

Kabul Tarihi: 25.10.2021

Atf: Gülensoy, T. (2021). 1453-1650 yılları arasında Anadolu'daki yer adları. *TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (TURANusbb)*, 1(1): 34-63.

** Prof. Dr., Emekli Öğretim Üyesi, ANKARA / TÜRKİYE. E-posta: t.gulensoy@gmail.com ORCID: 0000-0002-3052-2518

Yaşar Koprıman, Tufan Gündüz gibi 2. nesilden tarihçiler de kitap, makale ve tebliğleri ile konuyu enine boyuna incelemişlerdir.

Anadolu'nun çeşitli yörelerine yerleşen Oğuz boylarının yerleştikleri coğrafyada bıraktıkları yer adları üzerine Tuncer Gülensoy, Saim Sakaoğlu gibi Türkologlar da çalışmışlar, kitap ve makaleler yazarak konuya katkıda bulunmuşlardır.

Yusuf Halaçoğlu'nun Anadolu'daki Oğuz ve öteki Türk boylarının yerleşmeleri ve bu geniş coğrafyada bıraktıkları yer adları üzerine hazırladığı “*Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*”^{*} adlı eserde konu ile ilgili çok geniş bilgiler yer almaktadır.

Eserin *Giriş* (s. XI-LII) bölümünde: 1- *Şehirliler*; 2- *Köylüler*; 3- *Konar-Göçerler* hakkında bilgiler vardır.

Sayfa XXVIII'deki tabloda “Anadolu Aşiret ve Cemaatleri”: *Türkmenler; Kıpçaklar; Moğollar; Araplar; Ekrad (=Kürtler) [Türkmenlerin Kürtleri; Kürtlerin Türkmenleri]; Kıbtîler (=Mısır kökenliler); Ermeniler; Çingeneler*'in cemaat sayıları, hane sayıları ve mücerredlerinin sayıları verilmektedir.

Sayfa XXIX'da “Kaşgarlı'daki Oğuz Boyları” (22 boy); Sayfa XXX'da “Reşideddin'e Göre Oğuz Boyları”; Sayfa XXXI'de “Yazıcıoğlu'ndaki Oğuz Boyları”; Sayfa XXXII-XXXV'de “Anadolu'daki Türkmen ve Yörük Grupları”; Sayfa XXXVI-XLI'de “Oğuz Boylarına Mensup Cemaatlerin Yaşadıkları Yerler” tablolar hâlinde verilmiştir.

Eser, “ansiklopedi boyu”nda olup, “*Osmanlı Tahrir Defterlerine Göre Anadolu'da Aşiret, Cemaat ve Oymakların Listesi*” başlığı altında verilen listeler şu şekilde tertip edilmiştir: 1. Sıra: Cemaat adı; 2. Sıra: Taife; 3. Sıra: Grup; 4. Sıra: Boy; 5. Sıra: Sembol (=S); 6. Sıra: Hane (=H.); 7. Sıra: Mücerred (=M.) [=Bekâr erkek kişiler]; 8. Sıra: Yurdu; 9. Sıra: Sancak-Nahiye (= San.-Nah.); 10. Sıra: Kaynak.

Bazı önemli kısaltmalar da şöyledir: A (=Arab); E (=Ekrad ‘Kürtler’); Er. (= Ermeni); K (=Kıpçak); Kıb. (=Kıbtî); M (=Moğol); T (=Türkmen)'i belirtmektedir.

Bu büyük eserin hazırlanmasında 252 “*Tahrir Defteri*” taranmış, bunlardan elde edilen kayıtlar bilgisayara aktarılmış ve 41.295 “*cemaat, bağlı buldukları taife, grup ve ulaşılabildiyse Türkmen, Kürt, Arap, Moğol ve Kıpçak gibi mensubiyetleri*” de kaydedilmiştir.

24 Oğuz Boyunun Kaynaklara Göre Adları Şöyledir:

* Halaçoğlu, Y. (2020). *Anadolu'da aşiretler, cemaatler, oymaklar (1453-1650)*. 4 cilt; Atayurt Yayınevi, 2840 Sayfa+ 26 Harita + 10 Belge örneği.

<u>KAŞGARLI</u>	<u>REŞİDÜDDİN</u>	<u>YAZICIOĞLU</u>
Kınık	Kayı	Kayı
Kayığ	Bayat	Bayat
Bayundur	Alkaravlı	Alka-Evli
İwa, Yıwa	Kara İvli	Kara-Evlum
Salğur	Yazır	Yazır
Afşar	Döger	Döger
Beg-Tili	Dodurga	Dodurğa
Bügdüz	Yaparlı	Yaparlı
Bayat	Avşar	Avşar
Yazğır	Kızık	Kızık
Eymür	Beğ-dili	Begdili
Kara-Bölük	Karkın	Karkın
Alka-Bölük	Bayındır	Bayındur
İğdir	Beçene	Biçene
Üregir, Yüregir	Çavuldur	Çavındır
Totırğa	Çebni	Çebni
Ula-Yuntluğ	Salur	Salur
Töker	Eymür	Eymür
Beçenek	Ala-Yuntlı	Alayundlu
Çuvaldar	Üregir	Üregir
Çepni	Yiğdir	İğdir
Çarukluğ	Bügdüz	Bügdüz
-	Yıva	Yıva
-	Kınık	Kınık

***

Cemaatlerin Listesi (Yalnız 100 Sayfa)

A

Ada (köy) (I, 13) (< adag < Tü. a:tag)

Afşarabad (k.) (I, 20) (< Tü. Avşar/Afşar “24 Oğuz boyundan”)

Afşar Viranı (I, 18)

Ağaç (k.) (I, 21) (< Tü. ı:gaç / yığa:ç)

Ağaçlu (I, 14) (< ağaç+lu)

Ağaköy (mezra) (I, 32) (< Moğ. a:ka: + köy)

Ağalu (mezra) (I, 22) (< ağa < Moğ. a:ka+lu)

Ağar (mezra) (I, 24) (< ağ- “eğilmek, sarkmak”+-ar)

Ağ Asma (mezra) (I, 18) (< ET. a:k “ak, beyaz” +Asma)

Ağa Yellü (cemaat) (I, 100) (< ağa +yel+lü)

Ağ Su (mezra) (I, 28) (< ak + su)

Ağda (mezra, kışlak, ekinlik) (I, 30)

Ağulu (k.) (I, 20) (< OT. agu “zehir” (DLT) < ET. *a:gu)

Ağzı Açıklar (k.) (I, 35) (< Tü. agız+ı aç-ık+lar)

Ağzı Göcek (kışlak) (I, 35) (< Tü. agız+ı Göcek “yeşil ekin” < Göy < Gök) (< göy (< gök) +cek)

Ahmed Dede (k.) (I, 54)

Ahmed Hisarı (kışlak) (I, 40)

Ak Beğlü (k.) (I, 54) (Tü. < ak+beg+lü)

Akça Burç (k.) (I, 45) (< Tü. ak+ça “oldukça beyaz” + Burç < bur-ç “ökse otu”)

Akça Kaya Kışlağı (I, 17)

Akça Koyunlu (k.) (I, 69, 75)

Akça Köy (mezra) (I, 76)

Akça Su (köy) (I, 3)

Akça Şah (k.) (I, 40)

Akça Şehir (I, 19)

Akça Viran (k.) (I, 24)

Akçay (mezra) (I, 68) (< Tü. ak + çay)

Akdoğan (mezra) (I, 55) (< Tü. ak + dogan (< togan)

Ak İn (yaylak) (I, 49)

Ak Keçilü (k.) (I, 59) (< keçi < *eçkü < *e:ç 'yansıma' +kü/ki)

Ak Kilise (k.) (I, 60) [Uşak'ta yerleşik Ak Kilise Yörükleri / 1528-29]

Akkuyu (I, 12) (< ET. kudug > OT. kuyug > kuyu)

Ak Mezra (k.) (I, 45)

Aksaray (I, 52)

Ak Yörüklü (k.) (I, 63)

Alacalar (k.) (I, 18) (< Tü. a:la+ca "karişik renkli")

Alaçorak (mezra) (I, 33) (<ala +çorak "verimli olmayan"; < *çor "hastalık, dert, acı")

Ala Hacılı (I, 11) (< ala "alaca")

Alan İğdir Kışlağı (I, 63) < Tü. alan 'düz ve geniş yer' + İğdir 'boy adı')

Alayund (I, 92 'mezra' (Kırşehir'; Malatya-Kâhta kazası; Erzurum Kuruçay nah.; Karaman-Koçhisar kazası; Erzurum-Kemah kazası) (< Tü. Alayund '24 Oğuz boyundan')

Alayundlu (boy adı) (I, 77, 92 'Saruhan Gördüs kazası'; Ankara-Çubuk kazası')

Alemdar-I Fâni (mezra) (I, 100)

Alıçcı (k.) (I, 58) (< Tü. Alıç 'yabani bir meyve türü'+cı)

Alınca (k.) (I, 20) (< Tü. alın 'ön' + ca)

Alicik Özü (mezra) (I, 53)

Alma Kuşağı (mezra) (I, 23) (< Tü. Alma, Elma, Almıla)

Altı Öyük (k.) (I, 21) (< Tü. altı <+1 / öyük < ET. Üyük 'Tepe gibi yüksek olan yerler'(DLT.) / Höyük < *(h)öyüg.

Altun İni (mezra) (I, 56) (=ET. altun < altın < al+tın = Moğol: altan) +Tü. in.)

Arabgir (kışlak) (I, 40)

Arakı (k.) (I, 23)

Ardıç Kuyu (mezra) (I, 53) (= artuç = artıç < art-(I)ç + Kuyu (< ET kudug)

Arhunda (k.) (I, 38)

Arıklı (k.) (I, 69, 74) (< arık 'nehir, ark, kanal' + lu)

Armud Özü (mezra) (I, 55) (< Tü. armud (DLT) + öz+ü)

Arpacı Kılağı (I, 17) (< OT. arpa (DLT) < *arp (/b)+a) +c1 Kılağı '=bıçak, kılıç gibi kesici aletlerin çarka vurulması sırasında meydana gelen ve bileği taşına vurularak giderilen kıl gibi kalıntı')

Arpa Çukur (mezra) (I, 61)

Arslan Deresi (k.) (I, 56) (< ET. arslan (DLT) < *ars+lan)

Arslantaş (mezra) (I, 48) (< arslan+taş)

Asma (k.) (I, 59) (< Tü. as-ma)

Asmaca (mezra) (I, 49)

Aşağı Kurtulmuş (k.) (I, 75) (= OT. aşak 'dağ eteği' < aşağı < aşağı < aşak + a < *alşa:k < *alça:k) + Kurtulmuş < ET. (KT., Uyg.) kurtul-, kutrul- (EUTS, 84)= OT. kutul- (DLT)

Atsız (k.) (I, 97) (< EAT. Ad+Suz 'adı olmayan' < *a:t+sız)

Avcı Öyüğü (kışlak) (I, 31) (= OT. awç1 (DLT) < a:b+ç1)

Ayda Borlu (mezra) (I, 61) (< Tü. ay+da BOR 'ekilmemiş toprak, sarı toprak')

Aydın Hacı (k.) (I, 54) (< OT. ayding 'ay aydınlığı' (DLT) bor+lu)

Aygır Obası (mezra) (I, 61) (Aygır 'damızlık erkek at' < OT adgır [> Oğuz: aygır]

Ayşe Kaya (k.) (I, 52)

Ayuvatlu (mahalle) (I, 23) (< Nogay Tü. ayuv 'ayı' +at+lu)

Ayvacak (mezra) (I, 55) (< OT. aywa (DLT)+cık)

B

Bağ Beleni (k.) (I, 27) (< Farsça: bağ 'bağ' + Tü. belen 'Dağ sırtında geçit veren çukur yer'
< bel+(e)n)

Bağ Öyüğü (mezra) /I, 68)

Bahçecik (mezra) (I, 54)

Bahtiyar (k.) (I 14) (kişi adından)

Balat (k.) (I, 94) < Tü. bala 'çocuk, yavru' +t 'çokluk eki'

Balçıcak (k.) (I, 21) (< OT. balçık 'civık çamur' (DLT.) +cak)

Balçık Hisarı (mezra) (I, 64) (< Tü. bal+çık 'koyu kıvamlı yapışkan çamur')

Banaz (nahiye) (I, 96) (Şimdi Uşak'a bağlı ilçe)

Bardakçı (mezra) (I, 48) (< OT. bart /yart 'su içilen bardak, testi' (DLT) + (a)k + çı)

Barutlu (k.) (I, 98) < Far. barut+ Tü. lu

Basırı (mezra) (I, 49) (< Tü. basırı(k) "Etek kısmı taşla bastırılmış alçak çadır")

Baş Baltalar (I, 9) (< Tü. baş+balta+lar)

Becelkur (mezra) (I, 56) (< becel(?)+kur 'gür, sert; yoğun, yavuz')

Beğdili (k.) (I, 67) (24 Oğuz Boyunun Bir Kolu)

Beğmircilü (k.) (I, 67) (< Tü. beg + emir+ci+lü)

Bel çıkdı (I, 74) (< Tü. bel 'vadi' + çık-tı)

Belen Kargın (I, 7) (< Tü. belen 'dağ sırtında geçit veren çukur yer' + Kargın '24 Oğuz boyundan')

Belenlü (k.) (I, 19) (< Tü. belen + lü)

Belenyüz (k., Kışlak) (I, 69) (< Tü. Belen + Yüz)

Berk Kavak (mezra) (I, 54) (< ET. berk (=bek) 'katı, sağlam, sert')

Beş Ağıl (I, 7) (< Tü. beş + ağıl)

Beş Oluk (yaylak) (I, 36)

Bilallu (k.) (I, 68) (Kişi adından)

Boğaz (k.) (I, 54) (< Uyg. boguz = OT. boğaz / bog(u)z)

Boğazkesen Kışlağı (I, 66) (< Tü. boğaz + kes-en)

Bor (I, 50) (= 1. 'şarap'; 2. sarı toprak, ekilmemiş toprak')

Boyalu (mezra/k.) (I, 43, 53) (< OT. bodug 'renk, boya' (DLT) < *bodu-g)

Boz Beği (k.) (I, 56) (< ET., OT. bo:z) / Tü. beg+i)

Bozburnu (ekinlik) (I, 32) (< Tü. boz + bur-un < bur-un)

Bozca (k.) (I, 44) (< Tü. boz+ca)

Bozcalu Kışlağı (I, 66) (< Tü. boz+ca+lu)

Boz Çınar (mezra) (I, 42) (< Tü. boz + Far. çınar)

Boz Dana (mezra) (I, 55)

Boz Oğun (mezra) (I, 36)

Boz Beği (k.)

Bozkırlar (Bozkırlu) (k.) (I, 68) (< Tü. boz+kır+lar)

Bozkuş (Uşak'ta köy) (Bozkuş adlı bey adından)

Böğrüdilik (k.) (I, 98) (< ET. böğür 'böbrek' (EUTS) < *bö+gür+ü) + Tü. del-ik) (Şimdi Konya'ya bağlı bir köy)

Böğrü Eğri (mezra) (I, 42) (< Tü. *bö+gür+ü+egri (< eg-ir-i)

Bulduklu (k.) (I, 77) (< Tü. bul-duk+lu)

Buruk Kuyu (k.) (I, 52) (< Tü. bur-(u)k)

Büget (k.) (I, 97) (< büget 'su birikintisi' [< *böge- 'önünü kesmek'+ -t]

Bügdüz (k.) (I, 53) (24 Oğuz boyundan)

Bürücek Kışlağı (I, 66) (< Tü. bürük 'orman' < ET. bük 'sık ağaçlık')

Büyük Yaylu (kışlak) (I, 69) (< OT. bedük (DLT.) + Tü. yay+lu)

Büzürk Emrelü Kışlağı (I, 66)

C

Cağalu (k.) (I, 96) (< Tü. çağa 'çocuk') + lu)

Cec Depesi (ziraat yeri) (I, 56) (< ET. çeç 'dalak hâlindeki petek'+ Tü. tepe (< ET. töbü, töpü, töpö)+si)

Cevri (k.) (I, 45)

Cicil (k.) (I, 77)

Cihan Şah İni (mezra) (I, 31)

Ç

Çadurcu (k.) (I, 93) (< OT. çaçır, çaşır, çatır (DLT) +cı)

Çağatay (mahalle) (I, 23) (Moğolca, Cengiz Han'ın oğullarından)

Çağataylı (I, 7) < Moğ. Çağatay+lı)

Çakal Deresi (k.) (I, 76) (<Far. çakal+ Tü. dere+si)

Çakıcılar (k.) (I, 37) (< Tü. çak- 'yarmak, parçalamak, kesmek, çakmak' (EUTS, 58) +-ı+cı+lar)

Çakırcılar (k.) (I, 38, 39) (< OT. çakır 'gök gözlü'+cı+lar)

Çakırlu (k.) (I, 67)

Çal Yakub (k.) (I, 74) (< OT. çal 'alaca, kır; gri; yaşlı, kocamış' (DLT, KB) < *ça:l)

Çam (k.) (I, 58) (< EAT. çam 'tolu, kümeli (ağaç)')

Çamur Kesen (I, 3) (< Tü. çam-mur + kes-en)

Çanakçılar (k.) (I, 38, 39) (< OT. çanak (DLT) < *ça:nak < ça:n 'çukur, oyuk, bardak' + (a)k 'küçültme eki')

Çandar (k.) I, 59) < Tü. çan 'büyük' (<çın/cin) + Far. dar 'ağaç =Büyük ağaç)

Çandarlı (k.) (I, 58)

Çançurlu-i Bâlâ (k.) (I, 31) (< OT. çarçur 'abur cubur'+ lu- -i bâlâ)

Çartigin Kışlağı (I, 41) (? < Far. çar 'dört' + Tü. tegin)

Çatal Viran (cemaati) (I, 31) < Tü. çat-al + Far. viran)

Çatmaca (k.) (I, 58) (< Tü. çat-ma 'yayla evi, yığma ev'+ca)

Çavuş Erüğü (k.) (I, 20) < Tü. çavuş 'askerlikte bir rütbe' + Tü. er-ük+i)

Çayan (I, 8) (= 'akrep, kırkayak, çıyan' < OT. (KB) çadan)

Çaybaşı (k.) (I, 22)(< Far. çay + Tü. baş+ı)

Çeşme (kışlak) (I, 15) (< Far.)

Çıralı Özü (mezra) (I, 22) (< Far. çırağ+ Tü. lu+ Tü. öz+ü)

Çobanlı (cemaat) (I, 95) (< OT. çoban 'köy büyüğünün yamağı, gizir' + lu)

Çoban Pınarı (mezra) (I, 19) (<çoban + OT. bunar/mıngar (DLT) < * bung 'yansıma' +ar)

Çobansalar (k.) (I, 58)

Çok Ağıl (mezra) (I, 33) (< ET. çok + EAT. ağıl (DKK))

Çokak (köy) (I, 13) < Tü. çok+ak

Çopur Deresi (I, 16) (< Moğol: çoğur 'alaca, benekli'+ Tü. dere+si)

Çökmiye (k.) (I, 40) (< Tü. çök-me+y+e)

Çukurlu (I, 7, 27) (< Tü. çok- 'kazmak'+-ur+lu)

Çumralar (I, 7, 53)

D

Dadbeği (k.) (I, 38) (< Far. tat+ bey+i)

Dadır (mezra) (I, 18)

Dağağıl (köy) (I, 14) (< Tü. dağ + ağıl)

Daru (mezra) (I, 48) (Darı 'mısır' < OT. tarıg 'ekin, bitki, ara, buğday, tane, tohum' (DLT)

Debbağhane (k.) (I, 37) (=‘Tabakhane’ < Far. debbağ+hâne)

Debağlı (mah.) (I, 52) (< Far. debbağ+lı)

Dede Koçağı, Ağılı (mezra) (I, 48) (< ET. dede ‘çocuk dili, yansıma’)

Demirciler (mezra) (I, 75) (< ET., OT. temür (DLT)+ci+ler)

Demirlü (mezra) (I, 35)

Demiryalı (k.) (I, 51)

Depe (k.) (I, 67) (< ET. töbü, töpü, töpö, töpi (EUTS, 248; DLT)

Depe Kışlağı (I, 66) =Tepe Kışlağı

Derdevar (mezra) (I, 53) =Derd+e var

Derecik Kışla (kışlak) (I, 68) (< Far. dere+Tü. cik)

Dereköy (k.) (I, 26)

Derince (k.) (I, 51) (< ET. (KT, Uyg., OT) tering < ter+ing)+ce

Derzilü Todurhan (I, 67) < Far. derzi+ Tü. lü)

Dibek Kuyu (mezra) (I, 61) (< dibek ‘büyük havan’ < ET. tög-(e)k) + kuyu

Dikilütaş (mezra) (I, 53) (< Tü. dik-il-i + taş)

Diş Ağcalı Kışlağı (I, 66) (< Tü. diş+ağ+ca+lu)

Deynek Köy (I, 37) (< Tü. degenek)

Dolap Öyüğü (mezra) (I, 21) (< Ar. dolab + Tü. (h)öyüg+ü)

Domuz (kışlak) (< Tü. tongguz)

Don Alanı (kışlak) (I, 12) (< Tü. don ‘buzlaşma’)

Doruk (k.) (I, 52) (< Tü. doruk ‘zirve, şahika’)

Dukaklı (I, 13) (< Tü. dukak + lu)

Dut Alanı (k.) (I, 16) (< Tü. dut ‘dutgiller ailesinden, ak, mor, kara renkte meyveleri olan ağaç ver meyvesi’ + alan+ı)

Düvenci (k.) (I, 38) (< Tü. döğ+en 'harmanda ekini sapından ayırmakta kullanılan altı çakmak taşlı tahta.+ci)

E

Eğri Kuyu (k.) (I, 26) (< Tü. eğri 'yatık, dik olmayan'+ kuyu)

Ekber Viran (I, 16) (< Ar. ekber 'büyük' + viran)

Ekiz Kuyu (kışlak) (I, 17) (< Tü. iki+z)

Ellice (k.) (I, 58) (< Tü. el+li+ce)

Elli Çukur (mezra)N (I, 61) (< Tü. elli + çukur)

Emir Hacı Kışla (k.) (I, 53) (Kişi adından)

Emre-i Büzürk (k.) (I, 67) (< Far. büzürg 'büyük, iri'= Büyük emre)

Emrelü-yi Küçük (k) (I, 67) (< Tü. küçük = Küçük emreli)

Erek Bahaddin (k.) (I, 19) (Kişi adından)

Erişçi (I, 7) (< Tü. eriş 'dokumada boy ipliği, arış, argaç')

Eslem (k.) (I, 38) (< Ar. eşlem 'daha sağlam, en sağlam, en emin; en doğru')

Eşek Viranı (k.) (I, 46) (< Tü. eşsek + Far. viran)

Eşikli (mezra) (I, 65) (< Tü. eşik 'kapı, büyük kapı; ev, köşk, saray; devlet kapısı')

Evreşe (k.) (I, 76) (Yer adı: 'Evreşe yolları dar, bana bakma benim yârim var' adlı türküde geçer.)

F

Firuz Beğlü (I, 33) (Kişi adından)

G

Garibler (mezra) (I, 54) (< Ar. garib 'yabancı, yurdundan ayrılmış'+ler)

Gediköy (k.) (I, 37) (< Tü. ? gedik 'dağ geçidi'+köy)

Gelin Viranı (I, 7) (< Tü. gelin + Far. viran+ı)

Gence Kalesi (I, 51) (< Tü. genç+e)

Geriköy (k.) (I, 38, 39) (< Tü. geri+köy)

Gevrek (I, 1) (<Tü. gevrek 'gevremiş olan'; (mec.) 'neşeli ve kıvrak gülüş')

Geyikler (I, 10) (< Tü. geyik 'erkekleri çatal boynuzlu bir memeli hayvan türü; âhu')

Göçeri (I, 37) (< Tü. göç-er+i)

Gök Burç Seniri/Segri (I, 24) (< Tü. (eski) gök 'güzel, iyi, hoş' + burç)

Gökçe Mağara (kışlak) (I, 55) (< Tü. gökçe 'güzel, hoş, latif')

Gökdepelü (k.) (I, 74) (< Tü. gök+tepe+lü)

Göker (k.) (I, 34) (< Tü. gök+er)

Gök İn (k.) (I, 24, 26) (< Tü. gök < kök + in)

Göksun (yaylak) (I, 40) (< Tü. gök+su(n))

Gölhavuz (I, 42) (< Tü. göl + Ar. havuz)

Göregen (k.) (I, 32) (< Moğ. küregen/kürgen 'damat, güvey' (KWb. 247)

Guranlı (k., kışlak) (I, 62)

Güğercinlik (I, 5) (< göv [< gök] +er+cin < ET. kögürçkün /kögürçken / kögürçün (EUTS, 114)

Güllüce (k.) (I, 99) (< Far. gül+Tü. lü+ce)

Gümancık (mezra, ekinlik) (I, 100) (< güman+cık =Küçük güman)

Gümlüce (k.) (I, 63) (< Tü. güm+lü+ce)

Gündüz (kışlak) (I, 31) (< Tü. gündüz <ET, OT. kü:n+tüz)

Güzelhisar (I, 8) (< Tü. göz[< *köz] +el) + hisar.

H

Hace Viran Kışlağı (I, 41) (< Far. h^vâce+ viran +Tü. kış+lak+ı)

Hacı İlyas (k.) (I, 74) (Kişi adından)

Halidlü Kışlağı (I, 66) (Kişi adından)

Halife Çardağı (mezra) (I, 49) (< Ar. halife 'Müslümanların başı' + Far. çardak+ı)

Hamza Fakihli (k.) (I, 74) (Kişi adından)

Hamza Kışlağı (I, 16) (Kişi adından)

Hasan Depesi (mezra, kışlak) (I, 75) (Kişi adından)

Hasan Yurdu (k.) (I, 53) (Kişi adından)

Hediye (k.) (I, 63) (Kadın kişi adından)

Hızır Beğın Eşik Kışlası (mezra) (I, 35) (Kişi adından + Tü. eşik+kıla+sı)

Hisarcık (kışlak) (I, 75) (< Ar. hisar 'küçük kale'+ Tü. +cık)

I

Ilıca Pınar (k.) (I, 57) (< Tü. ılıg+ca 'az ılık, ılıkça' + Tü. pınar < bung+ar)

İ

İlanlu (mezra) (I, 19) (< Tü. yılan[> ilan] +lu = Yılanlı.

İl Tigin (k.) (I, 53) (< Tü. il 'devlet; ülke, yurt' + tekin / tigin 'Hakanın oğullarına verilen unvan')

İncesu (k.) (I, 20) (< Tü. ince+su) (Kayseri'ye bağlı ilçe)

İncirlü (mezra) (I, 50) (< Tü. incir +lü)

İnsuyu (k.) (I, 53) (< Tü. in +su+y+u)

İskender Beğlü (k.) (I, 53) (Kişi adından)

İsmet (k.) (I, 40) (Kişi adı)

İsrailü (k.) (I, 34) (Kişi adından)

İt Düşen Oğlanca (k.) (I, 51) (Kişi lakabı olmalı)

K

Kaba Ağaç (I, 8) (< Tü. kaba 'büyük, iri; kabarık' +ağaç)

Kacak (k.) (I, 57) (< Tü. kab cak ikilemesinde: lüzumlu ev eşyası')

Kadı Kendi (k.) (I, 62) (=Kadı'nın oturduğu kent)

Kâfir Değirmeni (I, 50) (< Ar. kâfir 'Müslüman olmayan' + Tü. değirmen+i)

- Kâfir Viranı (k.) (I, 61)
- Kafli Öyüğü (k.) (I, 67)
- Kalışaycılı (k.) (I, 67) (< ? kal+şay+ca+lu)
- Kaldıraç (k.) (I, 52) (< Tü. kaldır+aç)
- Kalu (k.) (I, 38)
- Kangallu (mezra) (I, 17) (< Tü. kangal 'büklüm, kıvrım' +lu)
- Kanlıca (I, 9) (< Tü. kan+lu 'kanı çok olan'+ca)
- Kaplan Alanı (k.) (I, 56) (< Tü. kaplan 'benekli postu olan yırtıcı hayvan' +alan+ı)
- Karaca (mahalle) (I, 23) (< Tü. karaca 'geyikgillerden küçük boynuzlu, güzel görünümlü yaban hayvanı')
- Karaca Boğaz (mezra) (I, 29)
- Karaca Koyunlu (köy) (I, 14)
- Karaca Bükü (k.) (I, 27) (< Tü. karaca + bük 'orman'+ü)
- Kara Çoban (mezra) (I, 23) (Kişi meslek adından)
- Kara Çavuş (k.) (I,75) (Kişi unvanından)
- Kara Çukur (mezra) (I, 48) (< Tü. kara 'derin' + çukur)
- Karagılı (mezra) (I, 35) (< Tü. karağı 'karmakta, karıştırmakta kullanılan ucu eğri demir çubuk')
- Kara Gönlü (I, 74) (Oymak adından: Kara +gön+lü)
- Kara Göl (I, 7) (< Tü. kara 'derin' +göl)
- Kara Hacılı (mahalle) (I, 23) (Kişi adından)
- Kara Pınar (k.) (I68) (<Tü. kara 'soğuk'+ bung+ar = Soğuk pınar)
- Kara Sis (mezra) (I, 34) (< Tü. kara 'koyu'+sis)
- Karasiye (k.) (I, 57) (< ? karasi 'Beylik adı'+ye)
- Kara Viran (I, 7) (< Tü. kara + Far. viran)

Karesi Beğlü (k.) (I, 36) (Beylik adından)

Karın (k.) (I, 54)

Katır Kuyusu (mezra) (I, 16) (Hayvan adından)

Karadeniz (mezra) (I, 65)

Karadut (mezra) (I, 65) (< Tü. kara+dut)

Kargı (k.) (I, 45) < Tü. kargı 'mızrak')

Karı Kışla (k.) (I, 52) (< Tü. karı 'yaşlı kadın' + kış+la)

Katan (k.) (I, 57) (< Tü. kat-an)

Kavak Pınarı (I, 19) (< Tü. kavak +pınar+ı)

Kavkurdulu (ziraat yeri) (I, 56) (< Tü. kav 'kurumuş ve hafiflemiş ağaç kabuğu' + kurt+lu)

Kayacan (I, 2) (Kişi adından)

Kayser Oğlanı (k.) (I, 47) (< *Latince tarihi ad.*: 'Roma ya da Bizans imparatoru' + Tü. oğlan+ı)

Kazazi Yakuplu (k.) (I, 69) (< Ar. kazaz 'ham ipek işleyen, ibrişim hâline getiren kimse'+ î + Yakup+lu)

Kebe Hüseyinlü (k.) (I, 74) (< Tü. kebe 'kalın keçe'+ Ar. Hüseyin+lü)

Keçi Ağılı (mezra/köy) (I, 51, 53) (< (Tü. keçi +ağıl+ı)

Keçilü (mezra) (I, 24) (<Tü. keçi+lü)

Kefer Bostan (k.) (I, 64) < ? kefer + Far. bostan

Kemer (k.) (I, 64) (< Far. kemer 'bele bir defa sarılan, toka ile tutturulan sertçe, fazla enli olmayan kuşak') (İzmir'de bir semt adı)

Kene (k.) (I, 52) (< Far. kene 'hayvanlara yapışıp kan emen küçük bir böcek')

Kesen Bükü (mezra) (I, 42) (< Tü. kesen 'kesmek eylemini yapan'+ bük 'orman'+ü)

Kılcan (k.-Birecik) (I, 44) (Kılcan Yörükleri adından)

Kılcan (k.-Uşak) (Kılcan Yörükleri) (I, 77)

Kılınçcı (mahalle) (I, 23) (< Tü. kılınç+lı)

Kınacık (I, 2) (< Ar.+Tü. tahıllarda meydana gelen bir tür pas hastalığı')

Kınık (kışlak) (I, 17, 40) (24 Oğuz buyundan)

Kırçıl (mezra) (I, 90) (< Tü. kırçıl 'kıra çalan renk')

Kırk Belen (I, 8) (< Tü. kırk + belen 'iki tepe arasındaki geçit')

Kırk Sarnıç (mezra) (I, 61) (< Tü. kırk + Far. sarnıç 'içinde yağmur suyu biriktirilen su haznesi')

Kırlar (k.) (I, 20) (< Tü. kır 'işlenmiş boş arazi; ova; çöl' +lar)

Kışla-i Kırım Özü (k.) (I, 52) (= Kırım Kışlası özü)

Kıtmir Kalesi (kışlak) (I, 49) (< Ar. kıtmir 'Ashab-ı Keyf'in Yedi Uyurların köpeği'+ kale+si)

Kızıl Hacı (mezra) (I, 43) (Kişi adından)

Kızıl Kandil (mezra) (I, 100) (< Tü. kızıl + (Latince > Ar.) kandil 'içine sıvı yağ ve fitil konularak yakılan aydınlatma aracı')

Kızıl Mahir (mezra) (I, 20) (Kişi adından)

Kızıl İn (k.) (I, 91)

Kızıl Kuyu (mezra) (I, 93)

Kızıl Oyrat (k.) (I, 45)

Kızıl Viran (k.) (I, 45)

Kızılca (k.) (I, 67) (< Tü. kızıl+ca 'kırmızıya yakın renk')

Kızılca Dam (k.) (I, 25)

Kocacık (k.) (I, 52) (< Tü. koca 'büyük, iri, kocaman'+cık)

Koçak (k.) (I, 51) (< Tü. koçak 'yiğit, cesur, metin, kuvvetli, kahraman; cömert')

Koçanlu (mahalle) (I, 74) (< Tü. koçan 'sert, dik'+lu)

Koçhisar (I, 50) (< Tü. koç 'damızlık erkek koyun, koç aygırı'+ Far. hisar)

Koğaluca (k.) (I, 91) (< Tü. kova+lu+ca)

- Konur Öküz (k.) (I, 25) (< Tü. konur (<kongur) 'boz/kül renkli' + öküz)
- Kozancalı (mezra) (I, 93) (< ?Tü. koz 'kuzu ağılı'+ca+lı)
- Kozancalı Barutlusu (k.) (I, 96)
- Kozcuğaz (mezra) (I, 17) (< Tü. koz 'ceviz kabuğu'+cuğaz)
- Kömürcü (mezra) (I, 35) (< Tü. kömür+cü)
- Köpek Ören (k.) (I, 44) (< Tü. köpek +ören)
- Kösem (k.) (I, 77) (< Tü. kösemen 'önden giderek sürüye kılavuzluk yapan koç veya teke')
- Köylü Yüzü (I, 42) (< Far. köy+ Tü. lü + yüz+ü)
- Kubbelü (k.) (I, 51) (< Ar. kubbe+ Tü. lü)
- Kulavuz (mezra, kışlak) (I, 55) (< Tü. kılavuz '1) herhangi bir işte, konuda yol, usul gösteren kişi, rehber'; 2) buğday veya mısır başağının uç kısmı') = kulağız < ET., OT. (DLT) kulabuz / kulavuz (Gülensoy Sözlüğü, s. 407)
- Kumasını (k.) (I, 20) (< ? Tü. kuma 'birinci kadının üstüne alınan ikinci kadın, ortak' +sın-ı)
- Kunak (k.) (I, 91) (< Tü. konak < kon-(a)k)
- Kurd Ağılı Kışlağı (I, 17) (< Tü. kurt +ağıl+ı + kış+lak+ı)
- Kurmuş Kuyusu (I, 7) (<< Tü. kur-muş + kuyu+su)
- Kurucan Kışlağı (I, 66) (< Tü. kuru 'zayıf'+ Far. Can)
- Kuru Kuyu (yaylak) (I, 26) (< Tü. kuru 'susuz' + kuyu)
- Kuru Pınar (I, 50) (< Tü. kuru+pınar < bung+ar)
- Kuruca Kışla (k.) (I, 33) (< Tü. kuru+ca + kış+la(g))
- Kuyumcular (k.) (I, 91) (< Tü. kuyum 'mücevherat' +cu+lar)
- Kuz Ağıl (mezra) (I.) (<Tü. kuz 'kuytu, az güneş alan yer'+ ağıl)
- Kuz Viran (mezra) (I, 94) (< Tü. kuz +Far. viran)
- Kuzca (mezra) (I, 90) (< Tü. kuz + ca)
- Kuzu Girdi (yaylak) (I, 36) (< Tü. kuzu +gir-di)

Küçük Ada Tepe (kışlak) (I, 55)

Küçük Kolbaş (I, 11)

Küçük Kerfiye (k.) / Büyük Kerfiye (K.) (I, 91) (Kişi adından)

Küçükklü (k.) (I, 33) (<Tü. küçük+lü)

Küller (k.) (I, 96) (< Tü. kül+le)

Künbed (k.) (I, 47) (<Far. kumbed 'türbe, konik örtülü türbe')

Kürekçiler /mezra) (I, 76) (< Tü. kürek < küre-k +çi+lert)

Küreme (k.) (I, 45) (<Tü. küre-me 'kürekle atmak, kürelemek')

L

Lahyaman (k.) (I, 45) (< ? lah +Tü. yaman)

M

Mağara-i Dik (I, 57) = Dik mağara.

Mağara-i Sarıyan (I, 57) =Sarıyan mağarası.

Mazı (k., kışlak) (< Tü. mazı 'Servigillerden, yassı dallı ve yapraklı, düz gövdeli, kozalağından solucan düşürücü yağ elde edilen bir ağaç')

Menteşelü (mezra) (I, 75) < Far. menteşe 'iki kısımlı madenî parça olup dolap, kapı ve pencere kanatlarında kullanılır.'

Mescid-i Kurdoğlu mah. (I, 51) = Kurtoğlu Mescidi /Kişi adından.

Mesud Viranı (mezra) (I, 55) (Kişi adından)

Muradca (k.) (I, 53) (< Ar. murad+ca)

Muslu (k.) (I, 75) (Kişi adından) < Mus+lu.

Mürsellü (k.) (I, 38) (Kişi adından) < Mürsel+lü

N

Nurnuk (yayla) (I, 55) < Ar. nur +?nuk

O

Ortapınar (I, 50) (< Tü. orta+pınar)

Orta Viran (k.) (I, 52) (< Tü. orta +Far. viran)

Ö

Ödemiş (k.) (I, 20) (< Tü. ötemiş < öte-miş)

Öküz (< ET. öküz (*EUTS*, 149) < *ök (/g)ü (>i/e) +z)

Örtülü (K.) (I, 24) (< Tü. ör-t-ü+lü 'kapalı; gizli, saklı')

Öyük (k.) (I, 32) < Tü. (h)öyük

Özer (Üzeyr) (kışlak) (I, 17) (Kişi adından)

P

Pelid Ağacı (k.) (I, 57) (< pelit 'palamut ağacı ve meyvesi; meşe')

Pınar Depesi (mezra) (I, 17) (< Tü. bung 'ses taklidi' +ar) +tepe+si.

Pir Beğlü (mezra) (I, 29) (Kişi adından)

S

Sadircık (k.) (I, 31) (< Ar. sadr '1. Göğüs, sine; 2. Kalp, yürek; 3. Yüksek yer') + cık

Sakallı (I, 9) < Tü. sakal =Moğ. sakal (KWB., 308)+lı

Sakalun Alma (mezra) (I, 48)

Sakçılar (k.) (I, 39) (< Tü. sak 'uyanık, gözü açık' < *sa- 'saymak' +k) +çı+lar

Sakız Viranı (I, 26) (< OT. sakız, sağız, sakır (*DLT*))

Saklan (mezra) (I, 31)

Sarı Bük (I, 13) (< Tü. sarıg 'sarı' + bük 'orman' =Sarı orman)

Sarılar (mahalle) (I, 23) (< Tü. sarı(g)+lar)

Sarıca Ahmedlü (k.) (I, 51) (Kişi adından)

Sarıçam (I, 56) (< Tü. sarı(g) + çam)

Sarıyar (k.) (I, 38, 39) (< Tü. sarı(g)+yar)

Sarnıcı Çok (I, 24) (< Far. sarnıç 'içinde yağmur suyu biriktirilen su haznesi'+ı + çok)

Sarnıç (I, 2, 21, 24) (< Far. sarnıç)

Satanlu (mezra) (I, 65) (< Tü. sat-an+lu)

Savacık (I, 10) (< Tü. (eski) sava 'müjde, hayırlı haber')

Savcı (k.) (I, 53) (< Tü. sav 'söz; haber; kıssa; atasözü'+cı)

Savurcuk (mezra) (I, 30) (< Tü. sav-ur+cuk)

Saz (k.) (I, 39) (< Tü. saz 'kamış, ince kamış')

Seğircik (kışlak) (I, 34) (< Tü. seyir 'görölmeye, seyredilmeye yarayan yer'+cik)

Seyrekli (k.) (I, 38) (< Tü. seyrek 'az bulunan, nâdir'+lü)

Sıgar-i Küçük (k.) (I, 100) (= Küçük Sıgar)

Sıtır Beleni (I, 18) (< ? sıtır +belen+i)

Silivri Selendilü (k.) (I, 74) (< Tü. Silivri + selendi+lü "Oymak adından")

Sis (kışlak) (I, 15) (< Tü. sis 'yere iyice yaklaşmış bir tür bulut')

Sivrihisar (kaza) (I, 76) (< Tü. sivri+Far. hisar < ET. süvri (EUTS. 215) < OT. süvri (DLT) + Fats. hisar)

Söğüdcük Kışlağı (I, 66) (< ET, OT. söğüt (EUTS, 209; DLT) + cük 'küçültme eki' =Küçük Söğüt.

Sökülü Yayla (yaylak) (I, 68) (< Tü. sökü < sök-ü (bk. H. Eren, Türkçe Yer Adları: SÖKÜ, TDAY-Belleten 1965, s.149-153)

Subaşı (I, 8) (< Tü. sü 'asker, ordu'+baş+ı 'şehirlerin güvenlik işlerine bakan görevlilerin başı')

Suğla (mezra) (I, 55) (< Tü. suğla 'sel sularının oluşturduğu verimli köy otlığı' < ET. suw+la)

Susak (mezra) (I, 31) (< Tü. susak 'ağaçtan yapılmış su kabı' < OT. susgak (DLT) < *sus- 'su çekmek'+ (g)ak)

Suvacık (mezra) (I, 55) (= TT. sıva 'cıvık' < OT. suwa (DLT): suval (çamur vb.) bulaşmak')

Süleymanlu (k.) (I, 37) (Kişi adından)

Süleli (k.) (I, 38) (< Süle (?) +li)

Sülüler (I, 10) (< Ar. Süleyman+lı+lar)

Ş

Şenlik (I, 1) (< Tü. şen 'sevinçli, neşeli, güler yüzlü; bayındır')

Şükür Deresi (mezra) (I, 29) (< Ar. şük(ü)r 'nimet ve iyiliği anıp sahibini övme')

T

Tabanlı (k.) (I, 30) (< Tü. 1: taban 'ayağın altı; zemin; 2. cesaret, yüreklilik) + lu = Cesaretli, yürekli / Tabanlı: 'Bursa'da soyadı'

Tamlaluca (k.) (I, 56) (< Tü. tam+la-lu+ca)

Tanluca (I, 30) (< Tü. tan '1.sabah aydınlığı; şafak; 2. Soğul rüzgâr' +lu+ca)

Taru (mezra) (I, 49) (< ET. tarıg 'ekin, bitki, arpa, buğday, tane, tohum' > tarı / SUygur: taru)

Taşagıl (k.) (I, 14) (< Tü. taş+ağıl (TT'nde soyadı: Ahmet Taşagıl)

Taşlu Öyük (I, 12, 74) (< Tü. taş+lu + ağıl)

Teberrük (mezra) (I, 53) (< Ar. teberrük 'mübarek görme, uğurlu sayma')

Tecirlü (mezra) (I, 75) (< ? tecir+lü)

Teke (k.) (I, 14) (< Tü. teke 'keçinin erkeği' < ET. teke (EUTS, 232) < tek+e)

Tekecik (k.) (I, 15) (< Tü. teke+cik 'küçültme eki')

Tel Mağara (I, 1) (< Tü. tel 'ince uzun'+ Ar. mağara 'dağda oyulmuş in' = İnce mağara)

Telemeci (k.) (I, 24) (< Tü. teleme 'yağı alınan çiğ süttten yapılan peynir' (Gülensoy Sözlüğü, s. 723; DS, X, 3869) +ci)

Temürhanlu (mahalle) (I, 74) (<Tü. Temür 'kişi adı'+han+lu)

Tiryak (mezra) (I, 36) (< Far.Ar. tiryak '(mec.) 'en iyi çâre')

Turud Kilisesi (mezra, kışlak) (I, 42) (< Tü. Turgut)

Tüslü (k.) (I, 99) (< Tü. tüs 'ince tüy'+lü = Tüylü)

U

Ulu Kışla (k.) (I, 69) (< ET. ulug 'çok büyük, yüce' (EUTS, 265, DLT) < *u:l 'temel, asıl, kök' + lug

Ulu Köpek (nahiye) (I, 60) (< Tü. ulu +köpek = Büyük köpek)

Uzunca Kuyu (k.) (I, 53) (< Tü. uzun < ET. uzun, usun (EUTS, 267, 270) < *u:-z 'uzun'+ - (u)n (Gülensoy Sözlüğü, 808) +ca + kuyu)

Uzunlu Kışlağı (I, 66) (< Tü. uzun+lu + kış+lak+ı) (Yozgat'a bağlı kasaba)

Uzun Viran (k.) (I, 76)

Ü

Üçtaş (mezraa; yaylak ve ekinlik) (I, 56) (< Tü. üç +taş)

Ümidlü (k.) (I, 14) (< Far. ümid 'umma, umut' +lu)

Ürgüp Kayası (mahalle) (I, 29) (Ürgüp yer adından+kayası)

Üsküb (k.) (I, 65) (Üsküp yer adından)

V

Viran Depe (k.) (I, 24) (< Far. viran 'harap, yıkık, yıkılmış' + Tü. depe < tepe')

Y

Yağar (k.) (I, 96) (< Tü. yağar 'iki omuz arası')

Yaka Bağsan (k.) (I, 54) (< Tü. yaka 'kıyı, kenar, taraf' < OT. yaka 'elbise yakası' (DLT) < *ya-k- 'yaklaşmak' +-a) + ?Bağsan = Karşı Bağsan.

Yaka Buldacık (k.) (I, 29) (< Yaka +?Buldacık = Karşı Buldacık

Yakalu (kışlak) (I, 74) (< Tü. yaka 'elbise yakası' +lu=Yakalı

Yarımca (I, 2) (< Tü. yar-(ı)m+ca)

Yarımca Burç (I, 45) (< Tü. yarım < ET., OT. yarım 'bir şeyin yarısı' (DLT) < ya:r-(ı)m + burç

Yarım Dam (mezra) (I, 60) = Yarım Dam.

Yassı Ağıl (mezra) (I, 33) (< Tü. yassı 'yayvan ve düz' < ET. yaskag (*EUTS*, 289) = Yassı Ağıl

Yassı Yurd (mezra) (I, 35) = Yassı Yurt (< ET. yu:rt 'bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası')

Yavaş Bükü (I, 5) (< Tü. yavaş '1.hızlı olmayan; 2.yumuşak huylu; 3. Alçak, hafif' < ET. yabaş, yavaş, yawaş (*EUTS*, 278; *ETG*. 309) + Tü. bük 'orman' +ü

Yayalar (k.) (I, 38) (< Tü. yaya 'yürüyerek giden' < ET. yadag (*EUTS*, 279) +lar = Yaya gidenler.

Yaycılar Kışlağı (I, 6) (< Tü. yay < ET. ya: (*EUTS*, 278; *DLT*) < *ya: (NOT: yay'daki /y/ ünsüzü ikincil olup, /a:/ ünlüsünün etkisi ile türemiştir.)

Yaylakçı (mezra) (I, 65) (< Tü. yaylak 'hayvanların yayılıp otlamasına uygun olan yer, otlak'+çı) (< ya.-y-(i)l-(a)k)+cı

Yaylak Viranı (mezra) (I, 54) (< Tü. yaylak + Far. viran+ıs

Yazır (k.) (I, 58) (=24 Oğuz boyunun adından: <Yazgır)

Yekicik Alanı (mezra) (I, 17) (< ? yeği 'düğün sırasında erkek evinden kız evine gönderilen yiyecek' (*Gülensoy Sözlüğü*, 909) +alan+ı

Yelbeli (mezra) (I, 56) (< Tü. yel 'esinti, rüzgâr' < ET. yil (*EUTS*, 296); Uyg. yiil (Uyg. Br.) yel < OT. ye:l < yi:l / yı:l (*Gülensoy Sözlüğü*, 911)

Yellümgedik (I, 5) (< ? ET. yilim 'tutkal, çiriş' = OT. yelim, yilim (*DLT*) < * (y)e(i)l- 'yapıştırmak'+ (i)m + gedik

Yenice Kışalğı (I, 17) (< Tü. yenice 'oldukça yeni' < Tü. yeni < ET. yangı 'yeni, taze'=OT. yangı, yengi < *yang+ı

Yenice Kuyu (ziraat yeri) (I, 61)

Yer Ağıl (k.) (I, 17) (< ET. yer (*EUTS*, 293) = OT. yer, er 'yer, yeryüzü' (*DLT*) +ağıl.

Yoran (k.) (I, 94) (< Tü. yor- 'tabir etmek, çözmek, fal tutmak' +an = Yorumlayan

Yorgan Öyüğü (mezra) (I, 100) (< Tü. yorgan 'yatakta örtünmeye yarayan geniş örtü' < ET., OT. yogurkan (EUTS, 301; DLT) < ya- 'örtmek, kapatmak'+-p-(u)r-gan

Yörük Eri (I, 9) (< Tü. yörük, yürük , yüğrük 'çok ve çabuk yürüyen' < OT yorık < yori-k

Yukarı Kurtulmuş (k.) (I, 74) (< Tü. yukarı (EUTS, 301) < ET. yokaru > OT. yokar, yokaru, yukaru (DLT) < yok 'yokuş' +garu 'yön eki' (Gülensoy Sözlüğü, 962)

Yücece Viran (kışlak) (I, 29) (< Tü. yüce 'yüksek, büyük, ulu' < OT. uça 'arka, sırt, kış' (DLT) = CC, Çağ. uça ; Houstma: yuca 'her şeyin en yüksek yeri' < (y+) OT. u:ça (Gülensoy Sözlüğü, 974)

Z

Zağallu (mahalle) (I, 23) < ? zağal +lu

Zengi Bağı Kışlası (I, 90) < Far. zengi 'zenci' + bağ+ı =Zenci Bağı Kışlası

Zeytun Nah. (kışlak) (I, 55) (< Ar. zeytun 'zeytin')

***

Kişi Adları İle Kurulmuş Yer Adları:

Ahmed (Dede, Hisarı, +lü), Ali (+cik), Aydın (Hacı), Ayşe (Kaya), Bilal (+lu), bozkuş, Cihan Şah (+İni), Çağatay, Çal Yakub, Emir Hacı, Erek Bahaddin, Firuzglü, Hacı İlyas, Halid (+lü), Hamza Fakih (+lü, Kışlağı), Hasan (Depesi, Yurdu), İskender (Beğlü)...

Boy, Soy, Oymak, Cemaat Adları İle Kurulmuş Yer Adları:

Afşarabad, Afşar Viranı, Alan İğdir, Alayund (-lu), Beğdili, Kargın, Belen, Büğdüz, Çağatay, Çandarlu, Çobanlı, Karesi Beğlü, Karaca Koyunlu, Kılcan, Kışla-İ Kırım Özü, Kızıl Oyrat, Menteşeli, Ödemiş, Süleymanlu, Yazır Tecirlü, Yörük...

Hayvan Adları İle Kurulmuş Yer Adları:

Boz Dana, Çakal (Deresi), Çayan, Domuz, Eşek (Viran), Geyik (ler), Güğercin (+lik), İlan (+lu), Kaplan (Alanı), Karaca, Katır (Viran, Keçi (Ağılı, +lü), Koç (Hisar), Konur Öküz , Köpek Ören, Kurd Ağılı....

Bitki Adları İle Kurulmuş Yer Adları:

Alma (Kuşağı), Armud (Özü), Arpa (+cı, Kılağı), Ayva (+cık), Boz Çınar, Çavuş Eriği, Daru, Dut (Alanı), İncir (+lü), Kavak, Zeytun....

Renk Adları İle Kurulmuş Yer Adları:

Ağ (=Ak), Ak, Akça, Boz (Kuş, Çınar, Dana), Kara (Çavuş, Çoban, Hacılı, Pınar, Sis, Viran, Dut, Gönlü....), Kızıl (Hacı, Kandil, Mahir, +ca, İn, Kuyu, Oyrat, Viran), Konur (Öküz), Sarı (+lar, +ca, çam, yar).

Sayı Adları İle Kurulmuş Yer Adları:

Altı (Öyük), Beş (Ağıl, Oluk), Kırk (Belen, Sarnıç), Üç (Taş).

***

KISALTMALAR:

a: = uzun a

Ar.= Arapça

DLT = Dîvânu Lugâti't-Türk

DS = Derleme Sözlüğü (Türk Dil Kurumu yayını)

EAT = Eski Anadolu Türkçesi

ET = Eski Türkçe

EUTS = Ahmet Caferoğlu, *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul 1968.

Far. = Farsça

Gülensoy Sözlüğü = Tuncer Gülensoy, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, İstanbul 2018, Bilge Kültür-Sanat yay., 988 s.

k. = Köy

KB = Kutadgu Bilig

KT = Kök Türkçe

KWb. = *Kalmukisches Wörterbuch*

Moğ. = Moğolca

OT = Orta Türkçe

TDAY-Belleten = *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten* (TDK yayını)

TT = Türkiye Türkçesi

Tü. =Türkçe

Uyg. = Uygur Türkçesi (eski)

***

Not: Bu araştırmanın sonucunda da görüldüğü üzere Anadolu'yu yurt tutmuş Türk boylarının, 1453-1650 (İstanbul'un fethinden 1650 yılına kadar) Osmanlı topraklarındaki yer adlarının çeşitliliği hakkında geniş bilgi verilmektedir. 4 ciltlik bu büyük eserdeki yüzlerce yer adı daha araştırılıp incelenmeyi beklemektedir. Türk dili ve tarihi bölümlerindeki değerli Türkolog meslektaşlarımla Türk Onomastiği (*kişi, yer, su/nehir/göl/, dağ, ova, şehir adları*)'ne ilgi göstererek mezun öğrencilerinin yüksek lisans ve doktora tezlerini bu konuda çalışmaya yönlendirmelerini arzu etmekteyim. Böylece ortaya çıkacak araştırmalar sonucunda hem Türk dilinin hem de Türk tarihinin pek çok sorunu çözülmüş olacaktır.

Kaynakça

Caferoğlu, A. (1968). *Eski Uygur Türkçesi sözlüğü*.

Ercilasun, A. B., Akkoyunlu, Z. (2015). *Dîvânü Lugâti't-Türk giriş-metin-çeviri-notlar-dizin*. TDK Yayınları.

Eren, H. (1966). *Türk yer adları - Sökü*. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten, 13: 149-153.

Gülensoy, T. (2018). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. Bilge Kültür-Sanat Yayınları.

Halaçoğlu, Y. (2020). *Anadolu'da aşiretler, cemaatler, oymaklar (1453-1650)*. Atayurt Yayınevi.

Ramstedt, G. J. (1935). *Kalmukisches wörterbuch*. Suomalais-Ugrilainen Seura.

Türk Dil Kurumu (1963-1982). *Türkiye'de halk aēzından derleme szlē (I-XII)*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Toponymies in Anatolia Between 1453-1650*

Tuncer GÜLENSOY**

Abstract

The Turks, who settled in almost every region of Anatolia in the years after 1071, named this geography either the places they lived in Asia or the names of the places such as mountain, plain, highland, stream, creek, river, lake they knew in the geography they lived in. Valuable studies have been conducted in Turkey on the place names given by the Oghuz clan who settled in various regions of Anatolia. In this article, the Turkish clans who made Anatolia their homeland from 1453 to 1650 (from the conquest of Istanbul to 1650) was listed and presented underlying the diversity of toponymies based on the work titled “Anadolu’da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (*Clans, Communities, Cults in Anatolia*) (1453-1650)” carried out by Yusuf Halaçoğlu on the place names of the Oghuz and other Turkish clans in Anatolia and the toponymies they gave in this wide geography. In this list, where the place names were shown in alphabetical order, the origins of these names were also shown. After the alphabetical list, a thematic classification was prepared on the toponymies and it was examined under the headings determined as the toponymies formed by giving Person Names, Clan, Family, Cult, Community Names; Animal Names; Plant Names, Color Names and Number Names. With this study, it is aimed to draw the attention of Turcologists working in the fields of Turkish language and Turkish history on Turkish Onomastics (person, place, water/river/lake/, mountain, plain, city names) and to direct their studies.

Keywords

Onomastic, toponymies in Turkish, Oghuz Clan, Turkish language, Turkish history.

---

* **Date of Arrival:** 24.10.2021

Date of Acceptance: 25.10.2021

Citation: Gülensoy, T. (2021). 1453-1650 yılları arasında Anadolu'daki yer adları. *TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi (TURANusbb)*, 1(1): 34-63.

** Prof. Dr., Retired academic member, ANKARA / TURKEY. Email: t.gulensoy@gmail.com ORCID: 0000-0002-3052-2518

Географические названия в Анатолии в период 1453-1650 гг.*

Тунджер ГЮЛЕНСОЙ**

Аннотация

Турки, расселившиеся после 1071 года практически по всем регионам Анатолии, давали названия местности или связанные с географией Азии, где они проживали ранее, или же нарекали знакомыми им названиями (горы, равнины, нагорья, ручьи, реки, озера и т.д.). В Турции были подготовлены ценные исследования топонимов, привнесенных огузами. В данной статье представлены разнообразные географические названия, которые дали османским землям тюркские племена в период 1453-1650 гг. (от завоевания Стамбула до 1650 г.). В статье, опираясь на работу Юсуфа Халачоглу «Племена, общины и народности», которая посвящена расселению тюрков-огузов и других тюркских племен, а также географическим названиям, приведен перечень разнообразных топонимов османских земель 1453-1650 гг. (от завоевания Стамбула до 1650 г.) данных тюркскими племенами, обосновавшимися в Анатолии. В списке топонимов, составленном в алфавитном порядке, также была предпринята попытка анализа происхождения данных слов. Помимо алфавитного списка, подготовлена тематическая классификация, каждая из которой представлена под следующими подзаголовками: имена людей, названия племени, рода, общества, названия животных, растений, цвета и числа. Целью работы является привлечение внимания тюркологов, работающих в области изучения тюркских языков и истории, к теме тюркской ономастики.

Ключевые слова

Ономастика, тюркские/турецкие топонимы, Огузские племена, тюркские языки, история.

---

* Дата поступления статьи: 24.10.2021

Дата принятия статьи: 25.10.2021

Ссылка: Gülensoy, T. (2021). 1453-1650 yılları arasında Anadolu'daki yer adları. *TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (TURANusbb)*, 1(1): 34-63.

** к.ф.н., заслуженный профессор, Анкара / Турция. Электронная почта: t.gulensoy@gmail.com ORCID: 0000-0002-3052-2518